

UCHWAŁA NR.....
RADY GMINY WODZISŁAW
z dnia.....

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Wodzisław na lata 2020-2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2019 r. poz. 506, ze zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2019 poz. 1111, ze zm.) Rada Gminy Wodzisław uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Wodzisław na lata 2020-2022, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wodzisław.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podpisania z mocą obowiązywania od dnia 1 stycznia 2020 roku.

Uzasadnienie

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Wodzisław na lata 2020-2022 opracowano zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2019 poz. 1111, ze zm.) w myśl którego do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadania z zakresu wspierania rodziny uchwała gminne programy wspierania. Poprzedni program został opracowany na lata 2017-2019. W związku z powyższym, podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 jest w pełni uzasadnione.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WODZISŁAW
NA LATA 2020-2022**

I. Wprowadzenie

Dla dobra rodziny, które jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin ze strony państwa, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Szczególnie dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, naturalna rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Naturalna rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Problemem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Wodzisław zajmuje się Zespół

Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.) - dalej u.w.r.s.p.z. zaleca się zaangażowanie asystenta rodziny, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 u.w.r.s.p.z. Bardzo ważne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. Reformy ustroju terytorialnego państwa powodują, że coraz więcej kompetencji przejmują samorządy gmin i powiatów. Dzieje się tak wzorem innych państw Unii Europejskiej, w których służby społeczne funkcjonują jak najbliższej rodziny.

Pomoc Społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. W przepisach o pomocy społecznej zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

1. Podstawą działań ujętych w programie są w szczególności regulacje obowiązujących ustaw:

- Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390 ze zm.).

2. Podstawa prawna działań

Artykuł 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 u.w.r.s.p.z.

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej

Diagnoza lokalna dotyczy funkcjonalności rodzin zamieszkujących w Gminie Wodzisław w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Diagnoza została dokonana w oparciu o dane z Urzędu Gminy w Wodzisławiu oraz z danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Wodzisławiu. Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Wodzisławiu .

Dla potrzeb Programu opracowano kartę diagnostyczną, w której zawarto informacje podane w tabeli Nr 1.

Tabela nr 1. Karta diagnostyczna Gminnego Programu Wspierania Rodziny stan na 30.09.2019r.

Wyszczególnienie	Rok 2019
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	180
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	476
Liczba dzieci, na które przyznano świadczenia wychowawczego (500+)	990
Liczba rodzin, na które przyznano świadczenia Dobry Start	723
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	15
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	1
Liczba dzieci zamieszkujących w Gminie Wodzisław 0 - 18 lat	1 233
Liczba osób bezrobotnych – zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w tym z prawem do zasiłku	192 20

Z posiadanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu wynika, że na dzień 30 września 2019 r. że Gmina Wodzisław liczyła 7008 mieszkańców. Przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych rodzin w 2019 roku pokazuje tabela nr 2.

Tabela nr 2. Przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych rodzin

Występujący problem	Liczba rodzin
Ubóstwo	73
Bezrobocie	56
Długotrwała lub ciężka choroba	39
Niepełnosprawność	41
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	13
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina niepełna	6

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina wielodzietna	2
Alkoholizm/ problem alkoholowy	7
Narkomania	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5
Zdarzenia losowe	3

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach pomocy społecznej, ubóstwo, bezrobocie pozostają jako główne powody destabilizujące osoby i środowiska rodzinne. W 2019 r. wśród 180 rodzin korzystających z pomocy społecznej, problem bezradności dotyczył 13 rodzin. Inne powody deficytów to m.in. niepełnosprawność.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wodzisławiu wynika, że w 2019 roku Gmina Wodzisław dopłacała do pobytu w pieczy zastępczej 9 dzieci – 5 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 4 w Domu Dziecka w Nagłowicach.

III. Analiza SWOT - Analiza szans, zagrożeń, mocnych oraz słabych stron gminy Wodzisław w zakresie wspierania rodzin

W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 dokonano analizy SWOT. Analiza ta jest użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia organizacji oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Opracowana analiza SWOT jest istotnym etapem procesu planowania celów strategicznych oraz projektów socjalnych w zakresie wspierania rodziny. Obejmuje mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia w zakresie wspierania rodziny przez władze samorządowe gminy Wodzisław. Dokonana analiza pozwoliła wyznaczyć kierunki działań na kolejne lata realizacji programu. Szczegóły analizy przedstawiono poniżej w tabeli.

Tabela 3. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – obowiązujące strategie, programy i akty prawne dla gminy Wodzisław, – wykształcona i doświadczona kadra pomocy społecznej i oświaty działająca na rzecz dzieci i rodziny, – asystent rodziny, który wspiera rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. – działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, – działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Opieki nad Rodziną, 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające środki finansowe na szerszą skalę działań na rzecz rodzin – brak czasu na pogłębioną pracę socjalną w wyniku obciążenia pracowników socjalnych zadaniami wynikającymi z przybywających obowiązków wynikających z innych przepisów niż ustawa o pomocy społecznej – brak mieszkań chronionych i socjalnych – brak ośrodków wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne, kluby dziecięce, żłobek) – brak rodzin wspomagających

<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie placówek ochrony zdrowia na terenie gminy – realizacja rządowych programów "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", „program Operacyjny Pomoc Żywnościowa”, „Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny” – funkcjonowanie świetlic wiejskich, – rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa w Wodzisławiu służąca rodzinom – oferta profilaktyczno-edukacyjna placówek oświatowych działających na terenie gminy – zajęcia pozalekcyjne oferowane przez szkoły, bibliotekę gminną – podejmowane przez pracowników socjalnych działania zapobiegających umieszczeniom dzieci poza ich rodziną naturalną 	<ul style="list-style-type: none"> – brak dostępu na terenie gminy do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego – brak na terenie gminy organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny – brak propozycji spędzania czasu wolnego oraz socjoterapii dla młodzieży zagrożonej demoralizacją, – mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodzin przeżywających kryzys – niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej – wyuczona bezradność i roszczeniowość wśród klientów pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym – możliwość pozyskiwania środków finansowych z konkursów ogłaszanych przez MRPiPS, konkursów w ramach programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz środków z funduszy europejskich, – utrzymanie stanowiska pracy asystenta rodziny, – możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników socjalnych i asystenta rodziny – zapewnienie posiłku w szkole dzieciom i młodzieży z rodzin najuboższych – rozwój oferty społeczno-kulturowej oraz oddziaływań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, rodziców – możliwość zwiększenia propozycji spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> – Osłabienie wartości rodzinnych, zachwianie relacji rodzic – dziecko – zatracanie rodzinnych wartości – starzenie się społeczeństwa gminy i ujemny przyrost naturalny w gminie – promowanie w mediach konsumpcyjnego stylu życia rodzin – ubożenie społeczeństwa i osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny. – brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne – społeczne przyzwolenie na nadużywanie alkoholu – zjawisko „dziedziczenia biedy” – brak zainteresowania rodziców sposobem spędzania czasu wolnego przez dziecko – stereotypowe myślenie odbiorców wsparcia – przerzucanie odpowiedzialności za losy rodziny na instytucje – destrukcyjna rola mediów w kreowaniu wizerunku pomocy społecznej

IV. Czas realizacji programu

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2020-2022.

V. Odbiorcy programu

Odbiorcami Programu są:

- 1) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- 2) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

VI. Cele główne i szczegółowe

*** Cel główny programu:**

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Wodzisław w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

*** Cele szczegółowe to:**

- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo w celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi;
- pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
- współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny,
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
- wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

VIII. Realizator programu

Koordinatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu w partnerstwie z:

- Placówkami oświatowymi z terenu Gminy Wodzisław,
- Urzędem Gminy w Wodzisławiu,
- Starostwem Powiatowym w Jędrzejowie,
- Policją,

- Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Jędrzejowie,
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Jędrzejowie ,
- Gminny Ośrodek Zdrowia w Wodzisławiu,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Jędrzejowie,
- Kuratorami Sądowymi.

IX. Zadania w zakresie wspierania rodziny:

Lp.	Nazwa zadania	Partnerzy w realizacji zadania
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu
2.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego – psycholog, prawnik.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu
3.	Finansowanie kosztów pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu
4.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu
5.	Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, w rodzinnym domu dziecka, w regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej,	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu
6.	Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją zadań dla Rady Gminy	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu
7.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wodzisławiu, Policja, Zespół Interdyscyplinarny.

Dla realizacji zadań zakłada się następujące działania:

Pomoc i wsparcie Asystenta Rodziny. Wsparcie Interdyscyplinarne.

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania szczegółowo określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 15 ust. 1).

Poradnictwo specjalistyczne

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego), treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o higienę osobistą i otoczenia. Tam, gdzie jest to możliwe, praca w ramach Programu powinna opierać się o pełną współpracę z rodziną. Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy

prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pomoc w formie rodzin wspierających

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia rodziny i dziecka. Zadania rodziny wspierającej to m.in. pomoc w opiece nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego, wspólne spędzanie czasu wolnego. Pomoc ta będzie wynikać z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, a realizowana będzie na podstawie zawartej umowy. Rodzina wspierająca może otrzymać zwrot kosztów świadczonej pomocy, co zostanie określone w treści umowy.

W celu podniesienia skuteczności oddziaływania rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo oraz szkolenie.

Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

X. Źródła finansowania programu:

1. Środki własne Gminy Wodzisław.
2. Dotacje z budżetu państwa.
3. Środki pozabudżetowe.

XI. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polega na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w Tabeli 1 i 2 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy kontynuować konkretne działania czy też zmodyfikować.

Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzony przez OPS w Wodzisławiu w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.